



บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทย ในปีพุทธศักราช 2544 ตามทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญด้านปฐมวัยศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบเดลฟาย (Delphi Technique) กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัยศึกษา จำนวน 26 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ชุด รอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 13 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในเรื่องดังต่อไปนี้

1. นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทย ในปีพุทธศักราช 2544
2. คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่พึงประสงค์ ในปีพุทธศักราช 2544
3. รูปแบบของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทย ในปีพุทธศักราช 2544
4. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทย ในปีพุทธศักราช 2544
5. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทย ในปีพุทธศักราช 2544

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบแรกมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ช่วงคะแนน จำนวน 75 ข้อ นำข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 2 มาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 จำนวน 75 ข้อ ซึ่งใช้ข้อความเดิม แต่เพิ่มตำแหน่งของมัธยฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์และตำแหน่งของคำตอบในรอบที่ 2 ที่ผู้เชี่ยวชาญตอบไว้ ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทบทวนคำตอบเดิม ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อศึกษาทฤษฎีที่สอดคล้องกันในแต่ละข้อความของผู้เชี่ยวชาญ นำมาสรุปเป็นแนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทยในปีพุทธศักราช 2544

ตอนที่ 1 นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทย ในปีพุทธศักราช 2544

1. นโยบายของรัฐโดยทั่ว ๆ ไป

1.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะต้องระบุแผนพัฒนาประชากร ตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี ให้ชัดเจน

1.2 จะไม่ขยายการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ เพราะต้องใช้งบประมาณสูงมาก และเนื่องจากประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาในระดับนี้ จึงส่งบุตรหลานเข้ารับบริการเองด้วยความสมัครใจ

2. นโยบายเกี่ยวกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

2.1 เน้นความสำคัญในการให้ความรู้แก่พ่อแม่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตั้งแต่อยู่ในครรภ์

2.2 ควรจัดโปรแกรมฝึกอบรมผู้ที่แต่งงานหรือจดทะเบียนสมรสเพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีบุตร

2.3 มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย โดยวิธีการต่าง ๆ ใน ชุมชนที่ยังไม่สามารถจัดสถานบริการสำหรับเด็กปฐมวัยขึ้นได้ในท้องถิ่นนั้น

2.4 ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ไทย

2.5 มีการชี้แนะบทบาทของชุมชน ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาระดับนี้ จะทำให้เกิดนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้

2.6 ควรออกกฎหมายขยายวันลาคลอดให้มากขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้แม่มีเวลา เลี้ยงลูกอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

3. นโยบายด้านความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งรัฐบาลควรเร่งรัดปรับปรุง การศึกษาระดับปฐมวัย ให้สามารถบริการแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างทั่วถึงโดยถูกต้องตามหลักการพัฒนา เด็กโดย

3.1 สนับสนุนให้ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และสถาบันต่าง ๆ จัดศูนย์พัฒนาเด็ก ในชุมชนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม และท้องถิ่นห่างไกล

3.2 ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการต่าง ๆ มากขึ้น

3.3 กำหนดให้ผู้มีรายได้น้อยกว่าเส้นแบ่งความจน (poverty line)

ได้รับบริการหรือจ่ายเงินน้อยที่สุดในการศึกษาของบุตร

3.4 กระจายการศึกษาในชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเพียงพอ และทั่วถึงทุกโรงเรียน

3.5 ควรขยายการจัดโรงเรียนอนุบาลประจำอำเภอเพิ่มขึ้น

4. นโยบายด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา

4.1 ควรมีมาตรการในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน โดยจัดการสัมมนา ระดับชาติ เรื่อง "การศึกษาปฐมวัย" ด้วยการระดมสมองของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำอย่างต่อเนื่องและควรจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปัจจุบัน เป็นต้นไป

4.2 กำหนดการสร้างหลักสูตรร่วมกันเพื่อนำไปใช้ตามกลุ่มอายุให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน

4.3 ลักษณะของการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย จะมีการประสานงานทางวิชาการ การใช้ทรัพยากรร่วมกันมากขึ้น ตลอดจนด้านแนวคิด การบริหาร และการดำเนินงาน

5. นโยบายด้านการจัดสรรงบประมาณ

5.1 มีการจัดสรรงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการขยายบริการจัดชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างทั่วถึง

5.2 มีการวิเคราะห์ความต้องการของเด็กปฐมวัยกลุ่มต่าง ๆ แล้วจัดสรรงบประมาณให้ในส่วนที่จำเป็นเร่งด่วน

5.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จะได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น

5.4 ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรระดับปฐมวัยของหน่วยงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น

5.5 จะทุ่มเทงบประมาณสนับสนุนการให้บริการแก่เด็กด้อยโอกาสมากขึ้นและทั่วถึงทุกกลุ่ม

5.6 หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

ตอนที่ 2 คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่พึงประสงค์ ในปีพุทธศักราช 2544

เหมาะสมกับวัย

1. คุณลักษณะทางด้านร่างกาย
 - 1.1 มีสุขภาพอนามัยดี มีภูมิคุ้มกันโรคและมีพัฒนาการทางกายสมบูรณ์
 - 1.2 มีความกระตือรือร้น คล่องแคล่ว ว่องไว
2. คุณลักษณะทางด้านสติปัญญา
 - 2.1 รู้จักใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้
 - 2.2 เป็นคนช่างสังเกต
 - 2.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - 2.4 มีความสามารถในการทำกิจวัตรของตนอย่างเหมาะสม
 - 2.5 มีความสนใจใฝ่รู้
3. คุณลักษณะทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม
 - 3.1 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการแบ่งปัน มีความรักเพื่อน
 - 3.2 มีความซื่อสัตย์ กตัญญู
 - 3.3 มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
 - 3.4 ซื่อ น อุดทน ตรงต่อเวลา
 - 3.5 มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ไม่เอาแต่ใจตนเอง
 - 3.6 มีระเบียบวินัยทั้งส่วนตนและส่วนรวม
 - 3.7 รู้จักการเสียสละ
4. คุณลักษณะทางด้านอารมณ์และบุคลิกภาพ
 - 4.1 มีสุขภาพจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจเหมาะสมกับวัย
 - 4.2 มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกและ
 - 4.3 มีลักษณะที่แจ่มใส อีสุระ ดูแลตนเองได้
5. คุณลักษณะทางด้านสังคม
 - 5.1 สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้
 - 5.2 ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการทำกิจกรรม
 - 5.3 มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นเหมาะสมกับวัย

มีบุคลิกที่ดี

- 5.4 เคารพในเสรีภาพของผู้อื่น
- 5.5 มีกิจนิสัยและลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย
- 6. คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่ไม่พึงประสงค์
 - 6.1 มีความก้าวร้าว เนื่องจากสิ่งคมและสิ่งแฉล้ม
 - 6.2 มีลักษณะผิดปกติ เนื่องจากสิ่งแฉล้มเป็นพิษ
 - 6.3 มีปัญหาทางอารมณ์เพราะพ่อแม่และครอบครัวมีปัญหา
 - 6.4 เสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม
 - 6.5 มีสุขภาพไม่แข็งแรง ขาดอาหาร เนื่องจากความจนยังคงมีอยู่

ตอนที่ 3 รูปแบบของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทยในปีพุทธศักราช 2544

1. รัฐส่งเสริมให้มีการจัดศูนย์พัฒนาเด็กชั้นในสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนเรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดด้วย
2. กลุ่มเด็กอายุ 5 - 6 ปี รัฐยังคงจัดในรูปแบบชั้นเด็กเล็กและจะขยายการจัดในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐทุกโรงเรียน
3. กลุ่มเด็กอายุแรกเกิด - 6 ปี ที่ไม่สามารถเข้ารับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กชั้นอนุบาล หรือชั้นเด็กเล็ก รัฐจะจัดการศึกษาให้โดยผ่านความรู้ทางครอบครัวและศูนย์พัฒนาเด็กเคลื่อนที่มากขึ้น
4. กลุ่มเด็กอายุแรกเกิด - 3 ปี รัฐจะส่งเสริมให้จัดในรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน และสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนมากขึ้น
5. กลุ่มเด็กอายุ 3 - 5 ปี รัฐยังคงส่งเสริมให้เอกชนจัดในรูปแบบอนุบาลในชุมชนเมือง โดยรัฐสนับสนุนทางด้านวิชาการเท่าที่จำเป็น
6. ภาคเอกชนจะหันมาให้ความสนใจ จัดบริการให้กับเด็กแรกเกิด - 3 ปี ในลักษณะสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันและสถานรับเลี้ยงเด็กก่อน
7. รัฐสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ
8. รัฐจะจัดชั้นอนุบาลชนบท หลักสูตร ๑ ปี ในชนบทที่มีความพร้อมสูง

ตอนที่ 4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการจัดการปฐมวัยศึกษา ในปีพุทธศักราช 2544

1. แนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตร

1.1 ทุกหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษามีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน คือมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กทุกด้านแม้จะมีรูปและรายละเอียดที่แตกต่างกัน

1.2 ควรมีคณะกรรมการกลางดำเนินการในด้านการกำหนดหลักสูตร นโยบาย และมาตรฐานขั้นต่ำของสถานบริการระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นเรื่องกว้าง ๆ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละกลุ่ม และสามารถนำไปปรับให้สอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นได้

1.3 การกำหนดรายละเอียดกิจกรรมและวิธีการให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงาน ซึ่งต้องประสานกับระดับท้องถิ่น

1.4 ให้หน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการจัดทำแนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรระดับปฐมวัยศึกษาในรูปของคณะกรรมการ

1.5 แนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรควรให้แนวทางในการจัดประสบการณ์แก่ครูและให้โอกาสครูเลือกและตัดสินใจจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เอง

1.6 การพัฒนาแนวการจัดประสบการณ์เฉพาะท้องถิ่น จะมีจุดเน้นและกิจกรรมที่แตกต่างกันตามบริบทที่แวดล้อมเด็ก จึงมีลักษณะยืดหยุ่นและหลายหลาย

1.7 หน่วยงานที่จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานการจัดทำแนวประสบการณ์หรือหลักสูตร

1.8 ในแต่ละภูมิภาค หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย จะประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

2. การควบคุมคุณภาพในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา

2.1 การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษามากที่สุด

2.2 ในการตรวจและติดตามการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ควบคุมกับผู้ปฏิบัติ มีการแก้ปัญหาร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้

2.3 หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ควรร่วมมือกันจัดทำคู่มือการนิเทศและติดตามผลเป็นแกนกลาง ส่วนรายละเอียดอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของหน่วยงาน

2.4 กระทรวงศึกษาธิการควรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการตรวจ และติดตามในรูปของคณะกรรมการที่มาจากหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

2.5 ควรมีมาตรการเด็ดขาดในการลงโทษสถานประกอบการที่ดำเนินการไม่ถูกต้องหรือไม่ได้มาตรฐาน

2.6 การตรวจและติดตามผลการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ควรจะครอบคลุมทั้งในสถานบริการและที่บ้าน เพราะการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับครอบครัวมาก

3. การผลิตและการพัฒนาบุคลากรระดับปฐมวัยศึกษา คือ ครู ผู้ดูแลเด็ก

3.1 หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา คือ คุณภาพของบุคลากร

3.2 รัฐควรมีนโยบายที่แน่นอนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา เพื่อให้สถาบันการศึกษาดำเนินการผลิตบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น

3.3 สถาบันการศึกษาระดับสูง เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันฝึกหัดครู มีบทบาทในการให้ความรู้แก่ชุมชนได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

3.4 ควรมีมาตรการบังคับให้หน่วยงานที่จัดบริการการศึกษาระดับปฐมวัยมีบุคลากรที่เป็นผู้บริหาร ครู ผู้ช่วยครู พี่เลี้ยงเด็ก หรือผู้ดูแลเด็ก มีวุฒิโดยตรงหรือจะต้องผ่านการอบรมที่กำหนด เป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ

3.5 รัฐจะสนับสนุนให้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในแต่ละจังหวัด สามารถให้บริการแก่หน่วยงานอื่นได้อย่างเต็มที่

3.6 มีการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรในหลายระดับและใช้เวลาในการฝึกอบรมแตกต่างกันไปตามพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของบุคลากร

3.7 ทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยควรมีความรับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีคุณภาพด้วยวิธีการและรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมและให้มีประสิทธิภาพ

3.8 กระทรวงศึกษาธิการ ควรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการพัฒนาบุคลากร

3.9 ควรขยายสถาบันการผลิตบุคลากรทางด้านปฐมวัย หรือตั้งหน่วยงานการผลิตบุคลากรด้านนี้โดยเฉพาะ

4. อาคารสถานที่

4.1 อาคารสถานที่ต้องมีความปลอดภัย ไกลจากเสียงรบกวนที่ดังเกินไป ห่างจากกลิ่นไอของสารพิษ ฝุ่นละออง และสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพเด็กมากที่สุด

4.2 มีการควบคุมอาคารให้มีความถูกต้องและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก และสภาพของชุมชน

4.3 เอกชนจะมีการแข่งขันการจัดอาคารเพื่อดึงดูดความสนใจ เด็กและ

ผู้ปกครองมากขึ้น

4.4 ควรมีการปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับอาคารสถานที่ การกำหนดมาตรฐานของอาคารและการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

4.5 สภาพการจัดอาคารสถานที่ ควรจัดให้มีลักษณะใกล้เคียงกับบ้านมากที่สุดมีห้องโถงใหญ่แบบอเนกประสงค์ใช้ฉากหรือมู่ลี่กันตามความจำเป็น หรือแบ่งแยกเป็นห้อง ๆ เพื่อจัดกิจกรรม

ตอนที่ 5 บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา
ในปีพ.ศ. 2544

1. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

1.1 ในเมืองใหญ่ พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงต้องพึ่งบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชนมากขึ้น

1.2 ให้ความร่วมมือกับสถานบริการการศึกษาระดับปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก ให้ความพร้อมทุกด้านอย่างสมบูรณ์

1.3 มีบทบาทในการเลือกสถานบริการด้านปฐมวัยที่มีคุณภาพดีในการเตรียมความพร้อมมากกว่าเร่งให้เด็กเรียนหนังสือให้กับบุตรหลานของตนแทนการทิ้งให้อยู่กับพี่เลี้ยงที่บ้าน

1.4 มีความเข้าใจในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น

1.5 มีการเรียกร้องให้จัดสถานบริการสำหรับเด็กปฐมวัยขึ้นในหน่วยงานใหญ่ และองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

2. บทบาทของชุมชน

2.1 มีการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น

2.2 สนับสนุนและร่วมมือให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

2.3 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารและจัดการสถานศึกษาระดับ

ปฐมวัยในชุมชน

2.4 ให้ความร่วมมือโดยจัดสภาพแวดล้อมให้มีคุณค่าต่อเด็ก

2.5 ร่วมบริจาคทรัพย์สิน สิ่งของ กำลังกาย ความคิดตามความเหมาะสม

2.6 จัดหาสถานที่ ตลอดจนการดูแลรักษา

2.7 ทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ที่อยู่ในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่จัด

การศึกษาระดับปฐมวัย

2.8 มีการส่งเสริมบทบาทของคนชรา ให้มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูเด็กและเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยให้กับเด็กมากขึ้น

การอภิปรายผลการวิจัย

1. นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทยในปีพุทธศักราช 2544

จากผลการศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปฐมวัยศึกษา ได้คาดการณ์ว่า จะต้องระบบพัฒนาประชากรวัยแรกเกิด - 6 ปี ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ชัดเจน เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับปฐมวัย จะได้วางแผนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนซึ่งยอมรับกันโดยทั่วไปว่า คนเป็นทรัพยากรอันมีค่าที่สำคัญยิ่งของประเทศ และเป็นที่ยอมรับอย่างแน่นอนว่าหากได้มีการพัฒนาคนให้มีความรู้สูงขึ้นแล้วก็จะย่อมจะส่งผลให้ชุมชนและสังคมโดยรวมมีความพัฒนาดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น หากเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยพื้นฐานของการพัฒนาบุคคลให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องก็ย่อมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็จะไม่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ด้อยโอกาส (ประดิษฐ์ อปรมัย, 2524)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2520) ได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาว่าอาจจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือจัดเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ได้ จากการศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านปฐมวัยศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า รัฐจะไม่ขยายการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาก่อนบังคับ เพราะต้องใช้งบประมาณสูงมาก และประชาชนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กในวัยนี้ในทิศทางการที่ถูกต้อง จึงส่งบุตรหลานเข้ารับบริการเองโดยไม่ต้องบังคับ ดังนั้นรัฐจึงต้องเร่งรัดปรับปรุงการศึกษาระดับนี้ เน้นการให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษาระดับปฐมวัยมากขึ้น โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดโปรแกรมฝึกอบรมให้ผู้ที่แต่งงานหรือจดทะเบียนสมรส มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัว โดยเฉพาะการมีบุตรและการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับเป้าหมายแห่งความสำเร็จสำหรับคริสต์ศตวรรษ 2000 ขององค์การยูนิเซฟ (2533) ในด้านการคุ้มครองสตรีและเด็ก คือ 1) การให้ความรู้และบริการแก่สามีภรรยาทุกคน เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ และการมีบุตรโดยที่ทั้งคู่ไม่ต้องการ ในกรณีที่เกิดไปและเว้นช่วงสั้นเกินไป หรือในกรณีที่สตรียังอยู่ในวัยเด็กหรืออายุมากแล้ว 2) จัดให้สตรีได้รับการก่อนคลอด ระหว่างคลอดและหลังคลอด โดยผ่านการฝึกอบรมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด - 6 เดือน และความสำคัญของการให้อาหารที่เด็กเล็กมีความต้องการ

เป็นพิเศษ ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย เพื่อทำให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว ส่งเสริมให้มีความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้น โดยสนับสนุนให้ชุมชน จัดศูนย์พัฒนาเด็กชั้นในชุมชนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและท้องถิ่นห่างไกล ให้ความช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการต่าง ๆ มากขึ้น กำหนดให้ผู้มีรายได้น้อยได้รับบริการฟรีหรือจ่ายเงินน้อยที่สุดในการเรียนของบุตร ซึ่งในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 มีนโยบายที่จะจัดการศึกษาให้เสมอภาคและเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้านมากยิ่งขึ้น

ด้านการประสานงาน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จากผลการศึกษาพบว่า ควรจะมีการจัดสัมมนาระดับชาติ เรื่อง "การศึกษาปฐมวัย" ด้วยการระดมสมองของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปัจจุบันเป็นต้นไป นอกจากนี้จะมีการประสานงานทางด้านวิชาการ การใช้ทรัพยากรร่วมกันและอื่น ๆ เพราะหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในระดับนี้

ด้านการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า รัฐจะจัดสรรงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการขยายบริการจัดชั้นเด็กเล็ก (1 ปีก่อนชั้นประถม) ในโรงเรียนประถมศึกษาให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน นอกจากนี้จะมีการวิเคราะห์ความต้องการของเด็กกลุ่มต่าง ๆ แล้วจัดสรรงบประมาณให้ในส่วนที่ต้องการจำเป็น ได้แก่ การให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะพ่อแม่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรงมีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวเข้ากับเพื่อนฝูงได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง ก็เป็นผลที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ตนเอง (อารี รังสินนท์, 2520) การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาบุคลากรระดับปฐมวัยจะเพิ่มมากขึ้น บุคลากรทางด้านปฐมวัยที่สำคัญต่อเด็กมากคือครู เพราะครูอนุบาลเป็นครูคนแรกในชีวิตเด็กที่เขาได้พบเมื่อออกนอกบ้าน ดังที่ เบญจา แสงมลิ (2522) กล่าวไว้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งรองลงมาจากพ่อแม่ของเด็ก เมื่อเด็กจากบ้านมาโรงเรียนก็จะยึดถือครูแทนพ่อแม่ ครูจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างแก่เด็ก และยังทำหน้าที่เชื่อมโยงชีวิตของเด็กระหว่างบ้านกับโรงเรียน รัฐจึงจำเป็นต้องสนับสนุนงบประมาณในด้านนี้

จากผลการศึกษาข้างพบอีกว่า รัฐจะทุ่มเทงบประมาณสนับสนุนการให้บริการแก่เด็ก ค่อนข้างโอกาสมากขึ้นในทุกกลุ่ม ทั้งจะช่วยเหลือค่าวัสดุและอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแก่ หน่วยงานของรัฐที่จัดการศึกษาระดับนี้

2. คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่พึงประสงค์ ในปีพุทธศักราช 2544

จากผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยนั้น จะได้รับการพัฒนาให้มีสุขภาพอนามัย มีภูมิคุ้มกันโรค มีพัฒนาการทางกายสมบูรณ์เหมาะสมกับวัย มีความกระตือรือร้น คล่องแคล่ว ว่องไว ซึ่งเป็นผลมาจากการที่พ่อแม่ ได้รับความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้วยวิธีการและรูปแบบแตกต่างกันไป เช่น การให้ความรู้ด้านหลักการและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตาม วิกิชีวิตไทย (อ่ำไพ สุจริตกุลและคณะ, 2531) โดยให้ผู้เลี้ยงดูเด็กได้รับการฝึกอบรมจนสามารถให้ คำแนะนำแก่มารดา ให้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในขณะตั้งครรภ์ หลังคลอด ตลอดจนสามารถเลี้ยง คุ้เด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนการสอนเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านสุขภาพอนามัย นั้น จากผลการวิจัยของ ศิริรักษ์ พ่วงพรพิทักษ์ (2527) พบว่า ควรจัดสอนให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน ให้มากที่สุด ให้เหมาะสมกับวัยและความจำเป็น ในเด็กเล็กควรเน้นเรื่องการปฏิบัติเพื่อให้เกิด ความเคยชินจนติดเป็นนิสัยที่ดี

คุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ จากผลการศึกษาพบว่า เด็ก ปฐมวัยรู้จักใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้ เป็นคนช่างสังเกต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความ สามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของตนเองอย่างเหมาะสมและสนใจใฝ่รู้ ซึ่ง อารี รังสินันท์ (2527) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์จากของ Gale (1961) กล่าวไว้ว่า ความคิด สร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะอยู่ในตัวของทุกคนและคุณลักษณะนี้สามารถส่งเสริมและพัฒนาขึ้นได้ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Torrance (1965) ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาได้ ด้วยการสอน การฝึกฝนและการปฏิบัติที่ถูกต้อง หากเด็กได้รับการส่งเสริมในช่วง 6 ปีแรก ของชีวิต ซึ่งเป็นระยะที่เด็กปฐมวัยมีจินตนาการสูง ก็จะเป็นผลดีกับเด็กมาก ถ้าหากเด็กได้รับการส่งเสริม พัฒนาการทางด้านนี้ ตามหลักการและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของ อ่ำไพ สุจริตกุลและคณะ (2531) เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมาและวัยผู้ใหญ่

คุณลักษณะทางด้านจิตใจและคุณธรรมของเด็กปฐมวัย จากการศึกษาพบว่า เด็กจะมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน รักเพื่อน ซื่อสัตย์ กตัญญู มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ชยัน อดทน ตรงต่อเวลา มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ไม่เอาแต่ใจตนเอง มีระเบียบวินัยทั้งส่วนตนและส่วนรวม รู้จักการเสียสละ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า คุณลักษณะเหล่านี้จะเกิดขึ้นเนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองมีความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น อ่ำไพ สุจริตกุลและคณะ (2531) กล่าวว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีค่าที่สุดในการส่งเสริมคุณธรรมคือการทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็น ต่อจากนั้นคอยอบรมสั่งสอนชี้แจงด้วยการใช้เหตุผลที่เหมาะสมกับวัย

คุณลักษณะทางด้านอารมณ์และบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย จากการศึกษาพบว่า เด็กจะมีสุขภาพจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจเหมาะสมกับวัย มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีบุคลิกภาพที่ดี มีลักษณะที่แจ่มใส ดูแลตนเองได้ การส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะเหล่านี้ได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูและการตอบสนองต่อพฤติกรรมของเด็ก เน้นการสัมผัสเด็กแสดงความรัก ความเอาใจใส่พอควร ส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง สร้างความรู้สึกไว้วางใจ และสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเด็กช่วยพัฒนาอารมณ์และบุคลิกภาพของเด็กมีลักษณะที่พึงประสงค์ (อ่ำไพ สุจริตกุล และคณะ, 2531)

คุณลักษณะทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย จากการศึกษาพบว่า เด็กให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการทำกิจกรรม มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น เคารพในเสรีภาพของผู้อื่น มีกิจนิสัยและลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ อ่ำไพ สุจริตกุล และคณะ (2531) ได้เสนอแนวทางการเลี้ยงดูและการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมไว่ว่าให้เน้นความผูกพันระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก มีการอุ้มชู เล่น หยอกล้อ แสดงความสนใจ โอบกอดปลอบโยน พูดคุยกับเด็ก เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม มีความรู้สึกปลอดภัยและเป็นมิตรกับผู้อื่นที่อยู่แวดล้อม

คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่ไม่พึงประสงค์ จากผลการศึกษาพบว่า เด็กจะมีความก้าวร้าว เนื่องจากสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นปานกลาง แต่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสามารถที่จะหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ได้ เนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยี พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูกมากขึ้น

3. รูปแบบของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในปีพุทธศักราช 2544

รูปแบบของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในปีพุทธศักราช 2544 จากการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแตกต่างกันไปตามกลุ่มของเด็ก มีจุดเน้นต่างกันตามวัยและสภาพที่เด็กขาด โดยจัดในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางคืน สถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน ชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฐมวัยมีทรรศนะตรงกันว่ารัฐจะส่งเสริมให้มีการจัดศูนย์พัฒนาเด็กชั้น ในสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ค่าครองชีพจะสูงขึ้นตามอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องออกไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กชั้นในสถานประกอบการที่พ่อแม่ ผู้ปกครองทำงานอยู่ ช่วยให้ผู้ปกครองได้ใกล้ชิดลูกมากขึ้นได้แวะไปเยี่ยมเยียน ในช่วงเวลาหยุดงาน เด็กได้อยู่กับครูหรือผู้ดูแลเด็ก ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการไปในทางที่ดี

สำหรับเด็กกลุ่มอายุ 3 - 5 ปีในชุมชนเมืองรัฐคงส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้จัดในรูปแบบของชั้นอนุบาล ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าต่อไปเอกชนจะหันมาสนใจจัดบริการสำหรับเด็กแรกเกิด - 3 ปี มากขึ้นในชุมชนเมือง รัฐจะสนับสนุนทางด้านวิชาการเท่าที่จำเป็นและรัฐยังคงจัดเป็นตัวอย่างและให้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เป็นศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในชนบทและท้องถิ่นห่างไกล รัฐจะจัดในรูปของชั้นเด็กเล็ก 1 ปี และรูปแบบของชั้นอนุบาลชนบทในโรงเรียนประถมทุกโรงเรียน เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย เป็นการลดความไม่เสมอภาคทางการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มอายุแรกเกิด - 6 ปี ที่ไม่สามารถเข้ารับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กในชั้นเด็กเล็กหรือชั้นอนุบาลรัฐจะจัดการศึกษาให้โดยผ่านความรู้ทางครอบครัวและศูนย์พัฒนาเด็กเคลื่อนที่ นอกจากนี้รัฐจะสนับสนุนให้จัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติ และเด็กที่มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ มากขึ้น แต่ไม่ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยจะจัดในรูปแบบใดและอยู่ในหน่วยงานใด ผลการวิจัยพบว่าก็จะมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน คือ มุ่งเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา

4. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาในปีพุทธศักราช

2544

4.1 แนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตร

จากผลการศึกษาพบว่า ควรจะมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน

การจัดทำแนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรในรูปของคณะกรรมการกลาง ซึ่งประกอบด้วยกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดหลักการ นโยบาย และมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งเป็นเรื่องกว้าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาการของเด็กในแต่ละกลุ่มอายุและให้แต่ละหน่วยงานไปจัดทำรายละเอียดกิจกรรมและวิธีการให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ซึ่งจะมีจุดเน้นและกิจกรรมที่แตกต่างกันไปตามบริบทที่แวดล้อมเด็ก และเป็นแนวทางให้แม่ครูมีโอกาสเลือกและตัดสินใจจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งกล่าวว่าการจัดกิจกรรมตารางประจำวันเป็นเรื่องที่ควรทำความเข้าใจและพยายามจัดให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ของแต่ละวันให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ หน่วยงานที่ควรจะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานดังกล่าวคือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพราะเป็นหน่วยงานที่ดูแล จัดการศึกษาระดับปฐมวัยแก่เด็กอยู่เป็นจำนวนมาก

4.2 การควบคุมคุณภาพ

จากผลการศึกษาพบว่า การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษานั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านปฐมวัยเห็นว่าควรมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงคือกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงานที่ปฏิบัติทั้งภาครัฐและเอกชน โดยหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยควรร่วมมือกันจัดทำคู่มือการนิเทศและติดตามผลเป็นแกนกลาง ส่วนรายละเอียดอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของหน่วยงานที่ปฏิบัติแต่ละหน่วยงานการตรวจและติดตามจะให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้นิเทศและผู้ปฏิบัติ เมื่อพบว่าสถานประกอบการใดดำเนินการไม่ถูกต้องหรือไม่ได้มาตรฐาน ควรมีมาตรการเด็ดขาดในการลงโทษ การตรวจและติดตามผลควรจะให้ครอบคลุมทั้งในสถานบริการและที่บ้านเพราะการพัฒนาเด็กระดับนี้มีความสัมพันธ์กับครอบครัวมาก

4.3 การผลิตและการพัฒนาบุคลากร

จากผลการศึกษาพบว่า หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยคือคุณภาพของประชากร เพราะการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้กับเด็กจะได้ผลมากน้อยแค่ไหน อยู่ที่คุณภาพของบุคลากรคือ ครูจากผลการวิจัยของ สิริรักษ์ พ่วงพรพิทักษ์ (2527) พบว่า ครูเป็นผู้มีส่วนในการเสริมสร้างหรือแก้ปัญหาในด้านสุขภาพจิตของนักเรียนค่อนข้างมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของ ลีโอ เอ็ม แชมเบอร์เลน (Leo M. Chamberlain, 1950) ที่

กล่าวว่ ฤทธิพลของโรงเรียนที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียน ครูต้องมีความสัมพันธ์ที่ดี จะทำให้เด็กรู้สึกเป็นกันเองและปรับตัวเข้ากับครูได้ เป็นการพัฒนาสุขภาพจิตของนักเรียนด้วย นอกจากนี้ครูยังจะต้องสร้างบรรยากาศที่ทำให้เด็กเรียนรู้สึกอบอุ่น ผ่อนคลาย พร้อมทั้งจะเรียนบทเรียน ซึ่งจะทำให้เด็กมีเชาวน์ปัญญาดี และมีความมั่นคงทางอารมณ์ ดังนั้น รัฐจะต้องมีนโยบายแน่นอนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อให้สถาบันการศึกษาดำเนินการผลิตบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งในสถานบริการการศึกษาเอกชนส่วนมากยังขาดบุคลากรที่มีความรู้โดยตรงทางด้านปฐมวัย รัฐจึงควรมีมาตรการบังคับให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีบุคลากรที่มีวุฒิโดยตรง หรือฝ่ายการฝึกอบรมที่กำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ควรมีการขยายสถาบันการผลิตบุคลากรให้มากขึ้น

ในด้านการพัฒนาบุคลากร จากผลการศึกษาพบว่า สถาบันศึกษาระดับสูง เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันฝึกหัดครู จะมีบทบาทในการให้ความรู้แก่ชุมชนได้มากยิ่งขึ้น และกระทรวงศึกษาธิการควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาบุคลากรร่วมกับ หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยอื่น ๆ ควรจัดทำหลักสูตรพัฒนาบุคลากรร่วมกันและมีหลายระดับใช้เวลาในการฝึกอบรมแตกต่างกันไปตามพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ การจัดโปรแกรมการฝึกอบรมบุคลากร ทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพราะเด็กจะพัฒนาได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากร

4.4 อาคารสถานที่

จากผลการศึกษาพบว่า อาคารสถานที่สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นจะต้องมีความปลอดภัยมากที่สุด อยู่ไกลจากเสียงรบกวนที่ดังเกินไป ห่างจากกลิ่นไอของสารพิษ และฝุ่นละอองที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพเด็ก ลักษณะอาคารควรจะเป็นชั้นเดียวเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยมากที่สุด แต่ในเมืองใหญ่จะเป็น 2 ชั้น เนื่องจากสภาพของราคาที่ดินในชุมชนเมืองมีราคาแพงมาก รัฐจึงควรปรับปรุงระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับอาคารสถานที่ การกำหนดมาตรฐานของอาคารและการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สภาพการจัดควรให้มีลักษณะใกล้เคียงกับบ้านมากที่สุด ห้องเรียนควรมีลักษณะปรับใช้ประโยชน์ได้หลายอย่างตามความจำเป็น นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงบริเวณเนื้อที่ทำกิจกรรมและบรรยากาศที่เหมาะสมอีกด้วย (ประชาสงเคราะห์, 2524) ซึ่งเอกชนจะมีการแข่งขันการจัดอาคารเพื่อดึงดูดความสนใจจากเด็กและผู้ปกครอง

5. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองจะมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งในเมืองใหญ่ พ่อแม่จะต้องพึ่งบริการของศูนย์พัฒนาเด็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันมากขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป แม่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้มีเวลาเลี้ยงดูลูกด้วยตนเองน้อยลง แต่พ่อแม่มีบทบาทในการเลือกสถานบริการที่มีคุณภาพในด้านการเตรียมความพร้อมให้แก่บุตรหลาน ทั้งยังให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนหรือสถานบริการด้านปฐมวัยในการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก แม้ว่าจะมีเวลาน้อยก็จะพยายามใช้เวลาที่มีอยู่นั้นให้เกิดประโยชน์มากที่สุดมีการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ จากสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้นให้เด็กได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้นมากที่สุด มีการส่งเสริมบทบาทของคนชราในชุมชน ซึ่งจะเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กได้ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. หน่วยงานทางการศึกษาควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาต่อไป
2. ควรมีการศึกษาแนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในแต่ละกลุ่มอายุของเด็กที่ใกล้เคียงกันให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น
3. ควรสนับสนุนให้มีการทำวิจัย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ให้แพร่หลายในทุกสาขาวิชา และในหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและเป็นแนวทางในการปรับปรุงให้งานมีประสิทธิภาพต่อไป
4. การใช้เทคนิคเดลฟาย ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีทักษะและเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล การติดตามข้อมูล และมีมนุษยสัมพันธ์อย่างดี ซึ่งหากขาดคุณสมบัติดังกล่าว อาจทำให้งานวิจัยล่าช้าได้